

การสร้างสรรค์งานประติมากรรม “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย”

สุธิดา มาอ่อน นิรัช สุตสังข์

Creative Sculpture “The Richness of Thailand”

Suthida Ma-on

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

¹ Graduate Students, Department of Art and Design, Faculty of Architecture, Naresuan University, Phitsanulok

*Corresponding author E-mail address:

บทคัดย่อ

การสร้างสรรค์งานประติมากรรม “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมบริบทภาพสะท้อนความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย 2) สร้างสรรค์งานประติมากรรม “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย” และ 3) ประเมินผลการรับรู้และความพึงพอใจของผู้ชมต่อผลงานการสร้างสรรค์ประติมากรรม “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย” ที่ผู้วิจัยต้องการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกในเรื่องความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินไทย ที่แตกต่างไปจากแผ่นดินอื่นที่เคยได้อยู่อาศัย และรู้สึกถึงความโชคดีที่ได้เกิดและเติบโตอยู่บนผืนแผ่นดินไทย ผ่านผลงานประติมากรรมสร้างสรรค์ ให้ผู้ชมได้รับรู้อย่างตระหนักในคุณค่าความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย ด้วยการใช้รูปทรง “เมล็ดข้าว” ที่ถูกกลีกลายตัดทอนรูปทรงเป็นสัญลักษณ์ในการถ่ายทอดแนวความคิดสู่กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อรับการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะที่เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะจำนวน 5 ท่าน และการประเมินผลการรับรู้และความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่างผู้ชมจำนวน 100 คน ที่มีความแตกต่างด้านเพศ อายุ และการศึกษา เพื่อทำการวิเคราะห์สรุปผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ และการรับรู้ ความพึงพอใจของผู้ชม จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้รับรู้บริบทภาพสะท้อนความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย ซึ่งปรากฏในวิถีชีวิตของเกษตรกรไทยในรูปผลผลิตทางเกษตรกรรม และเชื่อมโยงไปสู่ผลผลิตทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นตามมา คือ ประเพณีสิบสองเดือนอันมีจุดมุ่งหมายเพื่อการอยู่ดีมีสุขของสมาชิกในสังคม อันนำไปสู่ส่วนเนื้อหาของผลงาน “Rice Rich and Ritual# 2 3 4 และ 5” ที่สื่อความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย ด้วยการสร้างรูปทรงและการจัดวางตามองค์ประกอบพื้นฐานทางทัศนศิลป์ การประเมินผลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะบ่งชี้ว่าแนวคิดและเนื้อหาในการสร้างสรรค์มีความชัดเจนดีมาก ใช้องค์ประกอบทางทัศนธาตุในการสร้างรูปทรงที่มีพัฒนาการอย่างเป็นขั้นตอน มีทักษะในการสร้างผลงานในเกณฑ์ที่ดีที่ส่งผลต่อสุนทรียภาพของผลงาน ควรพัฒนาสร้างสรรค์ผลงานต่อไป จากการประเมินผลการรับรู้และความพึงพอใจของผู้ชมกลุ่มตัวอย่างพบว่าผลงานสามารถสื่อความคิด ความรู้สึก และอารมณ์ของผู้สร้างสรรค์ไปสู่ผู้ชมได้ในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งในด้านการรับรู้เรื่องแนวคิดในการสร้างสรรค์เนื้อหาและรูปทรง ความพึงพอใจในทักษะฝีมือ การใช้องค์ประกอบพื้นฐานทางทัศนศิลป์ในการสร้างสรรค์ผลงาน สุนทรียภาพ และการนำเสนอ ทั้งนี้ การรับรู้และความพึงพอใจต่อผลงานของผู้ชมต่างเพศ ต่างอายุ และต่างการศึกษาในภาพรวมไม่ต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การรับรู้ของกลุ่มผู้ชมที่มีอายุ 56 ปีขึ้นไป แตกต่างจากกลุ่มผู้ชมอายุน้อยกว่า 56 ปี ในด้านการรับรู้เรื่องแนวคิดในการสร้างรูปทรง และความพึงพอใจด้านสุนทรียภาพเรื่องความลงตัวขององค์ประกอบทางทัศนศิลป์ และดุลยภาพที่สอดคล้องกับแนวคิดและเนื้อหาของผลงาน โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ชมสามารถเข้าใจถึงเนื้อหาและแนวคิดที่ผู้วิจัยต้องการแสดงออก ทำให้เกิดการรับรู้อย่างตระหนักในคุณค่าความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย จากการวิจัยดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยได้รู้ถึงบริบทภาพสะท้อนความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย ได้ผลงานประติมากรรมสร้างสรรค์ “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย” จำนวน 4 ผลงาน ที่ปรากฏผลการประเมินของผู้ชมต่อผลงานว่า ความแตกต่างทางด้านเพศ อายุ และการศึกษา ไม่ทำให้ผลการรับรู้และความพึงพอใจแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ประติมากรรมความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย การรับรู้ และความพึงพอใจ

ABSTRACT

The objectives of Creative Sculpture “The Richness of Thailand” are to study and inspect thoroughly the effectiveness of abundance Thailand, produce sculptures in the concept of “the richness of Thailand”, and determine both perceptions and gratifications of viewers toward the sculptures which I want to express my emotion about the wealthy of Thailand; the different feature of geographic location between Thailand and the other country, which I had lived make me feel fortunate in born and raised in Thailand. This inspiration pushes me to create the sculpture and presents it to a public in order to make awareness of the fertility of Thailand. The idea is represented through a reduced form of rice grain by using a created procedure which is included criticisms from five art professionals. After the production, it is taken to exhibit and evaluate by a sample group of one hundred viewers who have different gender, various age, and unlike-educational attainment. The result of this creativity has been aware of the effectiveness of the fertility of Thailand. It is revealed in Thai farmer way of life and agricultural product, which is risen up a cultural productivity called Sibsong Daun – twelve months tradition as well. The key purpose of the ritual is for well-being, stability, prosperity and abundance of society members. This knowledge brings about to create a content of three sculptures and one installation named Rice Rich and Ritual# 2, 3, 4, and 5; represented the richness of Thailand by creating form and arranging visual composition before evaluating by art experts. In addition, the sculptures have been critiqued and evaluated by five Thai national artists in visual art. They totally satisfy with the clearly conceptual creation, form creation using visual elements and having well developed, fine skill, and aesthetic which are related with the concept and content and suggest creating more works. After an exhibition, the sculptures have been rated by a sample group spectator. The outcome of viewers’ valuation about perception and satisfaction toward the sculpture reveals at the very satisfy and extremely satisfy level in the concept awareness of creative content and form, the gratification of fine skill, developing basic elements for creation, the aesthetic beauty, and presentation. Moreover, the overall review shows that different gender, age, and education attainment are statistically unrelated to the perception and gratification. However, an aspectual consideration has been found that viewer aged 56 years and more had been different perceived about the conceptual form design and satisfied about the aesthetic harmony of visual art elements and beauty of balancing form consistent with the creation and content of the work from the audiences under the age of 56 years old. By the way, they realize in content and concept which is expressed through the sculptures and recognize in the richness of Thailand. In conclusion, the researcher has learned and realized about the effectiveness of the fertility of Thailand, completed four creative sculptures “The Richness of Thailand”, achieved the valuation and proved that the unlike-gender, various age, and diverse educational attainment viewer do not affect the perceptions and satisfaction result.

Keyword: The Richness of Thailand Sculpture, Perception, and Gratification

บทนำ

จอห์น ดิวอี้ (John Dewey, 1980) นักปราชญ์ชาวอเมริกันได้นิยามคำ “ศิลปะ” ว่าเป็น ประสบการณ์ของศิลปิน (Art as Experience) เพราะศิลปินเป็นบุคคลที่สามารถสัมผัสชีวิตและเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยความรู้สึกซึ่งเข้มข้นกว่าคนธรรมดาทั่วไป เรียกว่า เป็นประสบการณ์แท้ คือ ประสบการณ์ที่ฝังใจ มีความหมาย มีความแจ่มชัดของอารมณ์ ศิลปินจึงสามารถนำประสบการณ์เหล่านั้นมาถ่ายทอดหรือสื่อไปยังผู้อื่นผ่านงานศิลปะ ดังนั้น ศิลปินที่มีประสบการณ์แท้ในชีวิตมากจะสามารถทำงานศิลปะได้ดี เช่นเดียวกับผู้ชมงานศิลปะที่มีประสบการณ์ในชีวิตมากก็จะสามารถรับสารที่ศิลปินสื่อในผลงานได้ดีซึ่งกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ในชีวิตน้อย (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2543) การแสดงออกด้วยการสร้างสรรค์ศิลปะของมนุษย์นี้ ถือเป็นสิ่งจำเป็น ศาสตราจารย์ชูลูด นิเมเสมอ กล่าวว่า “เชื่อกันว่า การแสดงออกเป็นสิ่งจำเป็นทางด้านจิตของมนุษย์เช่นเดียวกับการขับถ่าย ซึ่ง

เป็นความจำเป็นทางด้านร่างกาย ทุกคนจะถูกกระตุ้นให้แสดงปฏิกิริยาที่ตนมีต่อสิ่งแวดล้อม ให้ปรากฏด้วยวิธีการต่างๆ กันอยู่ตลอดเวลา มีทั้งการแสดงออกตามปกติธรรมดา และการแสดงออกที่มีความหมายทางสร้างสรรค์ ซึ่งอย่างหลังนี้ ศิลปินได้แปลประสบการณ์ทางจิตของตนออกมาเป็นสัญลักษณ์ที่ตนเองและผู้อื่นสามารถรับรู้ได้ ยิ่งกว่านั้น แต่ละคนยังต้องการที่จะรับรู้สาระที่เป็นตัวร่วมของชีวิตทั้งหลายที่ฝังลึกอยู่ภายในของมนุษย์ด้วยกัน ต้องการสื่อสารความรู้สึกจากส่วนลึกของกันและกัน นอกเหนือไปจากการติดต่อสื่อความหมายที่กระทำด้วยภาษาและท่าทางในชีวิตประจำวัน ศิลปะซึ่งเป็นสื่อสำคัญในการแสดงออกแห่งสาระของชีวิต จึงเป็นสิ่งจำเป็นทางด้านจิตของมนุษย์เราตลอดมา” (ชลูด นิ่มเสมอ, 2553) ดังนั้น ประติมากรรมซึ่งเป็นงานทัศนศิลป์สาขาหนึ่ง ที่สามารถบันทึกเรื่องราวความประทับใจ ความสะเทือนใจ จากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ของมนุษย์ที่มีผลต่อความรู้สึก การรับรู้และสัมผัส ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการแสดงออกผ่านตัวงานประติมากรรม ด้วยกระบวนการทางศิลปะการสร้างสรรค์ของผู้สร้างงานประติมากรรม ซึ่งบ่งบอกถึงทัศนคติ ความสามารถ และจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ ที่สามารถสืบทอดและส่งต่อไปยังคนรุ่นต่อไป เพื่อเป็นเครื่องบอกกล่าว เล่าเรื่อง ส่งผ่าน ส่งสัญญาณ สร้างความระลึกถึง ปลุกจิตสำนึก และกระตุ้นเตือนถึงผู้รับชมที่เป็นสมาชิกส่วนหนึ่งในสังคม ด้วยการแสดงคุณค่าทางความงาม ความรู้สึก ผ่านรูปทรง ปริมาตร พื้นผิว สี สัน และการจัดวางผลงานประติมากรรม

การดำรงอยู่ของสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่า “มนุษย์” บนโลกนี้เกิดขึ้นและดำเนินไปด้วยปัจจัยสำคัญอันเป็นพื้นฐาน 4 ประการ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่ม ซึ่งมีแหล่งที่มาจากธรรมชาติทั้งสิ้น การตั้งหลักแหล่งอยู่อาศัยของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน มักเกิดขึ้นในดินแดนที่มี “ความอุดมสมบูรณ์” เหมาะสมแก่การเกษตรกรรม โดยนำผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์นี้ แปรรูปไปสู่ปัจจัยพื้นฐานสี่ประการของมนุษย์ ดังนั้น จึงพบเสมอว่าการตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยของมนุษย์ในแหล่งอารยธรรมสำคัญที่เก่าแก่ของโลกหลายแห่ง ได้เกิดขึ้นในบริเวณที่มี “ความอุดมสมบูรณ์” อันเกิดจากดิน น้ำ และอากาศ ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกยังชีพ เช่น แหล่งอารยธรรมแห่งแรกของโลก “เมโสโปเตเมีย” เกิดขึ้นบริเวณที่ราบลุ่มน้ำไทกริส และยูเฟรติส อารยธรรมอียิปต์ได้เกิดขึ้นบริเวณตลอดลุ่มน้ำไนล์และดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำไนล์ อารยธรรมอินเดียตั้งอยู่ในบริเวณลุ่มน้ำสินธุ (Susan E. Alcock, 2001) เป็นต้น หากกล่าวถึง “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย” พบว่ามีลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ไปในแนวทางเดียวกับแหล่งอารยธรรมใหญ่ของโลก คือ ตั้งอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ ที่มีการพัดพาของโคลนตะกอนอันอุดมสมบูรณ์มาสู่พื้นที่ ผืนนากับสภาพภูมิอากาศร้อนชื้น ผืนซุก เหมาะต่อการกิจกรรมการเกษตรกรรม ที่แปรรูปไปสู่ปัจจัยพื้นฐานสี่ประการในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ดังหลักฐานทางโบราณคดีซึ่งบ่งชี้ถึงการเป็นชุมชนอยู่อาศัยของมนุษย์อย่างเป็นหลักแหล่งมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ตอนปลาย ราว 2500-1500 ปีก่อนคริสตกาล และเอกสารบันทึกของอินเดียที่กล่าวถึงดินแดนบริเวณคาบสมุทรอินโดจีนว่า ระหว่างช่วง 500 ปีก่อนคริสตกาล ในยุคเหล็กของดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน ตรงกับช่วงที่อินเดียมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างมาก มีการติดต่อกันด้วยจุดมุ่งหมายทางการค้ากับเมืองท่าศูนย์กลางในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขณะนั้น คือ เมืองอู่ทอง โดยปรากฏคำว่า “สุวรรณภูมิ” ในคัมภีร์อินเดียโบราณสมัยต้นพุทธกาล ที่เป็นเครื่องยืนยันว่าคนอินเดียในสมัยโบราณเรียกดินแดนบนคาบสมุทรอินโดจีน ซึ่งเป็นที่ตั้งของประเทศไทยในปัจจุบันว่า “สุวรรณภูมิ” ที่สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายทางด้านชีวภาพ เพราะมีพืชพันธุ์ธัญญาหารมากมาย หลากหลายชนิดที่มีความอุดมสมบูรณ์กว่าหลายๆ แห่งในโลก เป็นที่มาของสินค้าที่ดินแดนอื่นเข้ามาเกี่ยวข้อง มีการแลกเปลี่ยนเกิดขึ้น เป็นดินแดนที่ผู้คนอยากเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ทำให้เกิดความหลากหลายของกลุ่มชน (ศิริรุ่ง ศรีสิทธิพิศาลภพ, 2556) ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทยจากอดีตสู่ปัจจุบันนั้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันในด้านวิถีการดำเนินชีวิต จนเกิดความเจริญรุ่งเรือง ศิลปะ และวัฒนธรรมตามมาในรูปของภูมิปัญญาท้องถิ่นในสาขาต่างๆ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ และรากฐานแห่งการพัฒนาเพื่อการพึ่งพาตนเองของสังคมไทยจากอดีตจวบจนปัจจุบัน (สำนักพัฒนาเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556) นับเป็นความโชคดีที่คนในบนผืนแผ่นดิน ที่ได้เกิด เติบโต และอยู่อาศัยอย่างมีความสุข เป็นสมบัติอันล้ำค่าที่มีความสำคัญต่อชุมชน และมีผลต่อมนุษยชาติอย่างประมาณค่ามิได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องการสร้างสรรค์งานประติมากรรม เพื่อแสดงออกถึงความภาคภูมิใจดังกล่าว อันนำไปสู่ความระลึกถึงและตระหนักในคุณค่าแห่งผืนแผ่นดินอันอุดมสมบูรณ์ของเมืองไทย ด้วยความรัก ความภาคภูมิใจ และหวงแหนในมรดกทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมของไทย และมีความปรารถนา ร่วมกันในการดำรงรักษา ให้คงอยู่ในสภาพที่อุดมสมบูรณ์อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่อไปได้อย่างยาวนาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาค้นคว้า และรวบรวมบริบทภาพสะท้อนความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย
2. เพื่อสร้างสรรค์งานประติมากรรม “ความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินไทย”
3. เพื่อประเมินผลการรับรู้และความพึงพอใจของผู้ชมนิทรรศการ ต่อผลงาน การสร้างสรรค์ประติมากรรม “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย”

สมมุติฐานของการวิจัย

ผู้ชมนิทรรศการที่ต่างกันตามลักษณะ เพศ อายุ และการศึกษา มีการรับรู้และ ความพึงพอใจต่อผลงาน ประติมากรรมสร้างสรรค์ต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

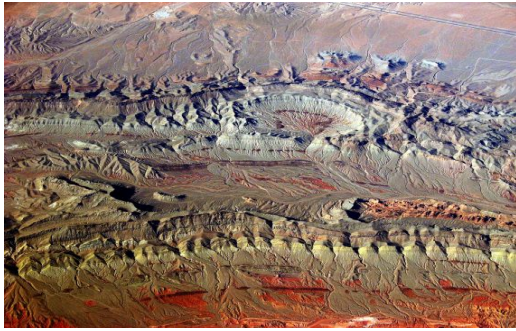
1. ค้นคว้าและรวบรวมบริบทภาพสะท้อนแห่งความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินไทย และการแสดงออกที่ถูกถ่ายทอดสู่ งานประติมากรรมสร้างสรรค์
2. การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม และประเมินผลงานการสร้างสรรค์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ
 - 2.1. เนื้อหาแสดงเรื่องราวของ “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย” ที่เกี่ยวข้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทย
 - 2.2. รูปทรง (Form) สามมิติแบบลอยตัว และศิลปะจัดวาง ที่แสดงออกถึง ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณธัญญาหาร อันส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม
3. ประเมินผลการรับรู้ และความพึงพอใจของผู้ชมต่างเพศ อายุ และการศึกษาที่มีต่อผลงานสร้างสรรค์ที่ถูกนำเสนอด้วยการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงได้จำแนกวิธีการดำเนินงานวิจัยออกเป็นขั้นตอน ดังนี้ 1) กระบวนการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม 2) ขั้นตอนการประเมินผลการรับรู้ 3) เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือ และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ผลักดันให้เกิดการสร้างผลงานประติมากรรม “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย” ทั้งนี้ เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรงของผู้วิจัยขณะใช้ชีวิตในต่างแดนกว่า 10 ปี ณ เมืองลาสเวกัส มลรัฐเนวาดา ประเทศสหรัฐอเมริกา เปรียบเทียบกับสภาพวิถีชีวิตหลังกลับมาอยู่อาศัยในประเทศไทย ที่มีความแตกต่างกันของความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนแผ่นดิน อันเกิดจากลักษณะที่ตั้งทางภูมิศาสตร์แบบกึ่งทะเลทราย แห่งแล้ง สภาพอากาศรุนแรง ร้อนจัด หนาวจัดของเมืองลาสเวกัส กับสภาพอากาศอบอุ่น แบบเขตร้อนชื้น ฝนตกชุก มีความชุ่มชื้น ของเมืองไทย ที่เป็นปัจจัยหลักสำคัญต่อการเกษตรกรรม และนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณธัญญาหาร ความเจริญรุ่งเรือง และศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันตามมา ความแตกต่างแห่งผืนแผ่นดินของดินแดนในต่างซีกโลกนี้ ทำให้เกิดความรู้สึกเปรียบเทียบและเห็นคุณค่าของผืนดินอันอุดมสมบูรณ์ของประเทศไทย จึงต้องการสื่อสาร และแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกจากประสบการณ์ที่ได้พบสัมผัส ถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รับรู้ผ่าน การสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม ด้วยการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากบทความ หนังสือ เอกสารบันทึก งานวิจัยสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้อง งานสร้างสรรค์ประติมากรรมของทั้งศิลปินไทยและศิลปินต่างชาติ การสอบถาม และคำบอกเล่าจากผู้รู้ จนสามารถรวบรวม และสรุปออกมาเป็นแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย” ในส่วนที่เรียกว่าเนื้อหาของงานประติมากรรม

ภาพ 1 สภาพทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของเมืองลาสเวกัส

ภาพ 2-3 การเพาะปลูกพืชในช่วงฤดูร้อน และสภาพของพืชในช่วงฤดูหนาว

ภาพ 3-5 สภาพทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของเมืองพิษณุโลก อันส่งผลต่อการเกษตรกรรม

แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

เพื่อให้มองเห็นสภาพความอุดมสมบูรณ์ของผืนแผ่นดินไทยที่เป็นประเทศเกษตรกรรม ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบันนี้มีอาชีพหลัก คือ การทำนาปลูกข้าว ความหลากหลายทางสายพันธุ์ ปริมาณ และคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตรนี้เอง เป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นถึงความพร้อมและอุดมสมบูรณ์ทางสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทย อันประกอบไปด้วยดิน น้ำ อากาศ และแร่ธาตุ ที่เป็นปัจจัยสำคัญในการเจริญเติบโตของพืช และสิ่งมีชีวิตต่างๆ และสนับสนุนส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศแห่งเกษตรกรรมอันอุดมสมบูรณ์

ภาพ 6 ผลผลิตข้าวที่เป็นอาหารหลัก และสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย

ด้วยเหตุที่ข้าวเป็นอาหารหลักของผู้คนที่อาศัยอยู่ในแผ่นดินบริเวณนี้มาแต่อดี้อย่างยาวนานไม่น้อยกว่า 5,000 ปีมาแล้ว ด้วยการขุดค้นพบหลักฐานทางด้านโบราณคดีที่เป็นเมล็ดข้าวที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555) และการกล่าวถึงการปลูกข้าวในสมัยสุโขทัยเป็นสิ่งยืนยันได้ว่าการทำนาปลูกข้าวเป็นอาชีพหลักดั้งเดิมของบรรพบุรุษบนผืนแผ่นดินในบริเวณที่เรียกว่า “ประเทศไทย” ดังปรากฏคำกล่าวในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ 1 ว่า “...เมื่อชั่วพ่อขุนรามคำแหง เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว...ใครจักใคร่ค้าเงือนค้าทองคำ ไพร่ฟ้าหน้าใส...” (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2549) ข้อความดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจในสมัยสุโขทัยมีความมั่งคั่งอุดมสมบูรณ์ด้วยอาชีพหลัก คือ การเกษตรกรรมเพาะปลูกข้าวที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยระบบการชลประทาน น้ำ ดิน และอากาศที่ดีเยี่ยม เหมาะสมต่อการปลูกข้าว จวบจนปัจจุบันการปลูกข้าวและข้าว ยังคงเป็นอาชีพหลักและอาหารหลักของประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไทย ที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพการดำเนินชีวิตของคนไทย จนก่อให้เกิดประเพณีและวัฒนธรรมที่งดงามต่างๆ จากอาชีพการทำนา ตั้งแต่ก่อนเริ่มต้นปลูกข้าวไปจนถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยว อันเป็นบรรทัดฐานและวิถีประชาแห่งสังคมที่สร้างความสุข สงบ ร่าเริง และเรียบง่าย ให้เกิดขึ้นแก่สมาชิกในสังคมอย่างถาวร ด้วยความอึดอ้อมทั้งทางกายภาพและมโนภาพ จนได้รับการกล่าวขานว่าเป็นหนึ่งในชุมชนวัฒนธรรมข้าวแห่งอุษาคเนย์ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555) ที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งของโลก

ภาพ 4 พิธีทำขวัญข้าวของชาวนาอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ภาพจาก

<https://www.gotoknow.org/posts/93222>

ภาพ 5 ประติมากรรมแม่โพสพ บริเวณวัดหล่ม อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก

ดังนั้น จึงได้ใช้รูปทรงและเรื่องราวของเมล็ดข้าว ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับประเพณีและพิธีกรรมการดำรงชีพของชาวนา ให้เป็นตัวแทนและเครื่องหมายแสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของผืนแผ่นดินไทย ด้วยการศึกษาโครงสร้างรูปทรงของเมล็ดข้าว ที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะพันธุ์ และเลือกใช้รูปทรงของเมล็ดข้าวที่มีลักษณะเมล็ดอวบอ้วน กลมกลึงสมบูรณ์ เป็นรูปทรงหลัก ผสมกับจินตนาการและแนวคิดในการสร้างสรรค์ส่วนเนื้อเรื่องให้เกิดเป็นรูปทรงของผลงานประติมากรรม

ภาพ 6 ศึกษาโครงสร้างรูปทรงของเมล็ดข้าว

ภาพจาก <http://www.eco-agrotech.com/index.php?lay=show&ac=article&id=463845>

วิธีการสร้างสรรค์

หลังจากได้แนวคิดในการสร้างสรรค์ หรือเนื้อหาของงานประติมากรรมแล้ว จึงได้ศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ประติมากรรมของศิลปินท่านอื่นๆ ประมวลกับความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมของผู้วิจัย จึงได้เลือกใช้สื่อที่ใช้ในการ สร้างสรรค์ผลงานเป็นไฟเบอร์กลาส-เรซิน โดยได้แบ่งกระบวนการทำงานออกเป็นขั้นตอนของ 1) การสร้างงานประติมากรรม สามมิติ และ 2) การสร้างชิ้นงานประกอบงานศิลปะจัดวางเชิงความคิด ดังนี้

1. การสร้างงานประติมากรรมสามมิติ

1.1. ขั้นตอนสร้างแบบร่าง

สร้างแบบร่างแนวคิดสองมิติบนกระดาษจำนวนมาก เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาเลือกแบบที่จะสามารถนำมา สร้างสรรค์จริง และสื่อสารได้ตามแนวคิดที่ต้องการ

ภาพ 70 ตัวอย่างภาพร่างความคิดสองมิติ

1.2. การสร้างแบบจำลองสามมิติ

เลือกแบบร่างแนวคิดที่เหมาะสมมาสร้างเป็นผลงานจำลองสามมิติ ด้วยการปั้นดินน้ำมัน เพื่อนำไปตรวจและประเมินผลงานจากผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ ที่เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์จำนวน 5 ท่าน ก่อนนำไปขยายเป็นผลงานในขนาดที่ต้องการ

ภาพ 11 แบบจำลองสามมิติเพื่อรับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

1.3. ขั้นตอนการขยายแบบร่าง

นำผลงานที่ผ่านการตรวจพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงให้ได้รูปทรงที่มีสัดส่วนเหมาะสม พร้อมภาพร่างโครงสร้างภายในผลงาน ด้วยการสร้างแบบขยายสองมิติบนกระดาษ เพื่อเตรียมปั้นขยายแบบร่างเท่าจริงตามสัดส่วนที่ต้องสร้างต้นแบบ ด้วยการปั้นดินเหนียว

ภาพ 12-13 ตัวอย่างภาพร่างขยายเท่าจริงสำหรับการปั้นต้นแบบผลงาน Rice Rich and Ritual

1.4. การสร้างผลงานขยาย

แบ่งขั้นตอนการทำงานตามลักษณะรูปทรงตัวงานประติมากรรมตามแบบร่างขยายได้ดังนี้

- 1.4.1. สร้างโครงเหล็กตามแบบร่างขยายสองมิติเพื่อเป็นแกนและผูกครอส (การติดตัวยึดรูปกากบาท) สำหรับยึดดินปั้น
- 1.4.2. เริ่มไล่ดินตามแบบร่างขยายสองมิติ
- 1.4.3. ระหว่างการปั้นดินได้ทำการวัดสัดส่วนจากแบบร่างตลอดเวลา ด้วยการใช้วงเวียนวัดสัดส่วนที่กำหนดไว้เพื่อให้ได้สัดส่วนที่ถูกต้องเหมาะสม
- 1.4.4. สร้างเหลี่ยมสันบนดินที่ขึ้นรูปแล้วเพื่อสร้างน้ำหนัก แสงเงา ให้เกิดบนพื้นผิวงาน
- 1.4.5. ตรวจสอบเส้นโครงสร้างรวมของผลงาน ด้วยการสังเกตรูปทรงรวมโดยรอบผลงาน พยายามรักษาสันรอบนอก (Outline) ให้อยู่ในขอบเขตรูปทรงที่กำหนด

ภาพ 18-15 ประติมากรรมขยายต้นแบบปั้นดินเหนียว

1.4.6. การทำผิว (Texture) ของงานให้เรียบ นับเป็นความสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งของการปั้นต้นแบบ เนื่องจากพื้นผิวของงานเป็นส่วนสำคัญในการสื่อความหมายตามแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานด้วย

1.4.7. การถอดพิมพ์ เมื่อได้งานปั้นต้นแบบสำเร็จเรียบร้อยแล้ว จึงเริ่มทำการถอดพิมพ์ ด้วยการเลือกทำพิมพ์ทาบด้วยปูนปลาสเตอร์ โดยเริ่มจากการใช้ฟิล์มภาพยนตร์เก่าตัดเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดประมาณ 1 นิ้ว ปักบนตัวงานเพื่อใช้เป็นตัวแบ่งงานปั้นต้นแบบออกเป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนพิมพ์แม่ ซึ่งเป็นพิมพ์หลักขนาดใหญ่ที่ยังคงโครงสร้างหลักส่วนใหญ่ของงานไว้ และส่วนที่สองคือ พิมพ์ลูก ที่ถูกแบ่งออกเป็นส่วนๆ จากพิมพ์แม่ เพื่อให้ง่ายต่อขั้นตอนการถอดพิมพ์ และการหล่อ

ภาพ 16-17 การแบ่งต้นแบบดินด้วยฟิล์มภาพยนตร์เก่า และการตีปูนปลาสเตอร์

ภาพ 18-19 พิมพ์ปูนปลาสเตอร์ที่สำเร็จแล้ว

1.4.8. การหล่อ หลังจากที่ได้ถอดพิมพ์เรียบร้อยแล้ว ในขั้นตอนการหล่อสำหรับงานชิ้นนี้ได้เลือกใช้วัสดุไฟเบอร์กลาสและเรซิน ซึ่งเป็นวัสดุที่มีน้ำหนักเบา โดยใส่โครงและแกนทอเหล็กไว้ด้านในสำหรับการตั้งผลงานเพื่อการนำเสนอ

1.4.9. เมื่อได้ผลงานที่แกะจากพิมพ์แล้ว จึงเข้าสู่ขั้นตอนสำคัญอีกหนึ่งขั้นตอน นั่นคือ การทำผิวให้เรียบได้มากอย่างที่สุด ก่อนนำไปทำสี ด้วยสีทองสังเคราะห์สำหรับใช้ในงานประติมากรรมการปั้นหล่อพระพุทธรูป โดยสีทองนี้เป็นสีที่สื่อความหมายถึงความมั่งคั่ง อุดมสมบูรณ์ แห่งทุ่งข้าวสีทอง

1.5 นำเสนองานผลงานที่สำเร็จแล้วให้ผู้ชมได้รับชม พร้อมทั้งตอบแบบสอบถามการรับรู้และความพึงพอใจที่มีต่อตัวงานประติมากรรมสร้างสรรค์

2. การสร้างชิ้นงานประกอบงานศิลปะจัดวางเชิงความคิด

2.1. ปั้นต้นแบบสัญลักษณ์เมล็ดข้าวขนาดเล็กด้วยดินเหนียวให้มีรูปทรงและขนาดแตกต่างกันจำนวน 4 เมล็ด

2.2. ทำพิมพ์ปูนปลาสเตอร์และหล่อด้วยปูนปลาสเตอร์เพื่อทำการตกแต่งชิ้นงานต้นแบบในเรียบร้อย

2.3. ทำพิมพ์ปูนปลาสเตอร์จากต้นแบบที่แต่งผิวแล้วอีกครั้ง โดยทำพิมพ์ให้ได้จำนวนมากพอสำหรับการกดดิน

2.4. ผสมดินสำหรับใช้กดเมล็ดข้าวด้วยดินเหนียวจากท้องถิ่น ทวาย และผงธูปบูชาจากวิหารพระพุทธชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร จังหวัดพิษณุโลก

2.5. กดดินที่ผสมแล้วลงในพิมพ์ที่เตรียมไว้ แล้วจึงตากเมล็ดข้าวที่แกะจากพิมพ์ให้แห้งสนิท

2.6. นำเมล็ดข้าวดินที่ตากแห้งแล้วไปเผาไฟให้สุก

2.7. นำเมล็ดข้าวดินเผาบางสีไปทำสีทอง

2.8. หลังจากนั้นจึงนำไปจัดวางร่วมกับข้าวเปลือก และไม้ไผ่สาน

สรุปผลการวิจัย

จากการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย” ทำให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ผลการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมบริบทภาพสะท้อนความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่าความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย อันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศ มีผลเกี่ยวเนื่องและเป็นตัวกำหนดสภาพดิน ฟ้า อากาศ ที่ก่อให้เกิดรูปแบบ สภาพการดำรงชีพของชาวไทยบนผืนแผ่นดินไทย ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองการปกครอง โดยมีรายละเอียดหลักที่สำคัญ คือ เรื่องการประกอบสัมมาอาชีพ วัฒนธรรม ความเชื่อ และศาสนา ที่ถูกผูกเข้าด้วยกันตามความเชื่อผู้คนท้องถิ่นในสังคมเกษตรกรรมแบบไทย อันเป็นอาชีพหลักของคนไทยมาอย่างยาวนานจวบจนปัจจุบัน ความผูกพันเชื่อมโยงดังกล่าวนี้ นอกจากทำให้เกิดผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายแล้ว ยังทำให้เกิดผลผลิตทางประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ขึ้น อย่างมากมาย ด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความอุดมสมบูรณ์แห่งการดำรงชีพและการอยู่ดีกินดี ให้เกิดขึ้นแก่สมาชิกในชุมชนอย่างสงบสุข ราบรื่น มั่นคง และปลอดภัย พิธีกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเกี่ยวเนื่องผูกพันกับกิจกรรมการทำงานในช่วงตลอดระยะเวลาหนึ่งปีที่ถูกเรียกว่า “ประเพณีสิบสองเดือน” นั้น เป็นวิถีปฏิบัติที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนานจนกลายเป็นประเพณี โดยมีกิจกรรมต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละเดือน ขึ้นอยู่กับการดำเนินชีวิตของเกษตรกร และสภาพดิน ฟ้า อากาศ เป็นสำคัญ และเป็นประเพณีสำคัญที่ทางฝ่ายบริหารบ้านเมืองตระหนักถึงการดำรงชีพอย่างผาสุกของราษฎร จึงมีกิจกรรมประเพณีสิบสองเดือนที่เป็นกิจกรรมของหลวงด้วยเช่นกัน ประเพณีสิบสองเดือนนี้ประกอบด้วย

1. เดือนอ้าย หรือเดือนหนึ่ง อยู่ในช่วงข้าวกำลังสุก จึงมีประเพณีไล่เรือ ที่ทำเพื่อไล่น้ำออกจากนาด้วยการชักวาวขอลม และให้ลมเป็นตัวไล่น้ำให้หมดไปจากผืนนา เมื่อน้ำแห้งแล้วจะทำให้สามารถเก็บเกี่ยวข้าวได้อย่างสะดวก
2. เดือนยี่ หรือเดือนสอง เป็นฤดูแห่งการลงแขกเกี่ยวข้าว ชาวนาจึงต้องมีพิธีทำขวัญลานนวดข้าวและยั้งฉาง ด้วยการนิมนต์พระมาสวด และฉันอาหารเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ชาวนาในการนวดข้าว และเก็บข้าวเข้าฉาง
3. เดือนสาม หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต ชาวนามีข้าวใหม่หวานหอมไว้ทั้งทุ่งกิน และทำขนมข้าวจี ข้าวหลาม ในเดือนแห่งความอุดมสมบูรณ์ของธัญญาหารนี้ ชาวนาจะทำพิธีส่งพระแม่โพสพด้วยการเผาต่อข้าวในนา ส่งผลให้เป็นต่อข้าวที่ถูกเผากลายเป็นปุ๋ยสำหรับการปลูกข้าวในปีต่อไป
4. เดือนสี่ เป็นเดือนที่ชาวนามีข้าวเต็มยั้งฉาง และว่างเว้นจากการทำนา จึงมีเวลาว่างสำหรับทำบุญพิธีตรุษ เลี้ยงผีต่างๆ ขณะเดียวกันก็เป็นช่วงส่งท้ายปีเก่าสิ้นปีตามคติความเชื่อจากลัทธิพราหมณ์ด้วย

5. เดือนห้า ช่วงขึ้นปีใหม่ไทย มีประเพณีสงกรานต์ที่เกิดขึ้นตามความเชื่ออิทธิพลจากลัทธิพราหมณ์ เป็นช่วงอากาศร้อน แห้งแล้ง ชาวนายังคงว่างจากการทำนา จึงมีพิธีกรรมการเล่นผีต่างๆ ทำความสะอาดบ้านเรือน สรงน้ำพระ รดน้ำผู้ใหญ่ และมีการละเล่นต่างๆ เป็นความบันเทิงให้แก่สมาชิกในสังคม
 6. เดือนหก เริ่มต้นฤดูฝน กบออกจากจำศีลส่งเสียงร้อง อันเป็นสัญลักษณ์บอกถึงฤดูฝน มีพิธีไถนาแรก พิธีบุญบังไฟ
 7. เดือนเจ็ด เมื่อฤดูเริ่มต้นทำนาเวียนกลับมาอีกครั้ง ชาวนาเริ่มไถนา จึงไม่มีเวลาว่างสำหรับการทำพิธีกรรมใหญ่ มีเพียงการทำบุญถวายสลากภัตและเลี้ยงผี สำหรับภาคอีสานในเดือนนี้จะทำบุญข้าสະ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2536) ซึ่งเป็นพิธีกรรมก่อนการทำนาเหมือนการทำพิธีแรกนาขวัญ
 8. เดือนแปด ฝนตกชุก เริ่มเข้าสู่ประเพณีเข้าพรรษาที่เป็นฤดูแห่งการบวช มีกิจกรรมและพิธีกรรมการแห่เทียนพรรษา ทำขวัญนาถ เชิญขวัญ เบิกบายศรี เวียนเทียน และพิธีบวช
 9. เดือนเก้า เป็นช่วงเวลาที่ข้าวกำลังเจริญเติบโตงอกงาม ต้นข้าวต้องการน้ำมากจากน้ำฝนธรรมชาติเพื่อความอุดมสมบูรณ์ของข้าว ดังนั้น ชาวนาจึงมีพิธีกรรมการขอฝน แห่นางแมว บันเมฆให้ฝนตก
 10. เดือนสิบ เมื่อข้าวตั้งท้อง จะทำพิธีรับขวัญข้าวตั้งรวง หรือข้าวตั้งท้อง เพื่อให้ข้าวสมบูรณ์ตลอดช่วงการเจริญเติบโตโดยไม่ถูกทำลายจากนก หนู และแมลงต่างๆ ด้วยการจัดพิธีสารท กวนกระยาสารท และประเพณีข้าวเปรต ชิงเปรต เพื่อเลี้ยงผีบรรพบุรุษ
 11. เดือนสิบเอ็ด เป็นฤดูน้ำมากนองเต็มมาจากฝนในฤดูฝน หากน้ำไม่ลดจะทำให้ข้าวเสียหาย ดังนั้น จึงเกิดพิธีแข่งเรือขึ้นด้วยจุดประสงค์เพื่อไล่ให้น้ำให้ออกจากนาอย่างรวดเร็ว
 12. เดือนสิบสอง เทศกาลลอยกระทงเพื่อขอบคุณและขอขมาต่อพระแม่คงคา พระแม่ธรณี ที่อำนวยความสะดวกให้การทำนาได้ผลดี ในประเพณีลอยกระทงนี้มีกิจกรรมและพิธีกรรมการลอยโคมพร้อมเครื่องบูชาดอกไม้ธูปเทียนเป็นเครื่องสักการะแสดงความขอบคุณและขอขมาต่อพระแม่คงคา และพระแม่ธรณี (ชูลุด นิมเสมอ, 2550)
- ผลจากการศึกษาค้นคว้านี้ได้ถูกถ่ายทอดเป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงานแต่ละชิ้นด้วย

ผลการสร้างสร้งงานประติมากรรม “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย”

จากการวิจารณ์และประเมินผลโดยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะที่เป็นศิลปินแห่งชาติจำนวน 5 ท่าน คือ 1) ศิลปินแห่งชาติ ดร. กมล ทัศนาญชลี 2) ศิลปินแห่งชาติ ศาสตราจารย์เดชา วราขุน 3) ศิลปินแห่งชาติ ศาสตราจารย์ นนทิวรรณ จันทะผะลิน 4) ศิลปินแห่งชาติ ธงชัย รักประทุม 5) ศิลปินแห่งชาติ ศาสตราจารย์วิโชค มุกตมณี ได้ผลมีใจความว่า มีแนวคิดในการสร้างเนื้อหาของผลงานที่ชัดเจนดีแล้ว รูปทรงที่สร้างสร้งขึ้นนี้แสดงพัฒนาการอย่างเป็นขั้นตอน สามารถหาความต่อเนื่องของรูปทรงมาเพิ่มเติมได้และจะทำให้เกิดองค์ประกอบขึ้นใหม่ มีการใช้องค์ประกอบพื้นฐานทางทัศนศิลป์ ทั้งในด้านการสร้างรูปทรงเดี่ยวและรูปทรงกลุ่ม โดยภาพรวมแล้วมีทักษะฝีมือในการสร้างสร้งที่ดีมาก อันทำให้เกิดสุนทรียภาพที่ดีมากตามมา อย่างไรก็ตามเห็นว่าแนวทางในการสร้างสร้งผลงานที่เหมาะสมดีแล้วนั้น ควรจะพัฒนาและสร้างสร้งงานต่อไปได้อีก เมื่อได้รับการประเมินผลแล้วจึงได้สร้างผลงานขยายจากแบบจำลอง

ภาพ 20-22 การตรวจประเมินผลงานโดยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ

ได้ผลงานประติมากรรมสร้างสรรค์สามมิติที่สมบูรณ์สามารถมองเห็นได้รอบด้านจำนวน 3 ผลงาน และงานศิลปะจัดวางเชิงความคิดจำนวน 1 ผลงาน ดังนี้

1. Rice Rich and Ritual #2 ขนาด $25.4 \times 52.07 \times 80.01$ เซนติเมตร ($10 \times 20 \frac{1}{2} \times 31 \frac{1}{2}$ นิ้ว) เทคนิคไฟเบอร์กลาสเรซิน ทำสีทอง

ภาพ 23 ผลงาน Rice Rich and Ritual# 2

2. Rice Rich and Ritual #3 ขนาด 43.18 x 60.96 x 63.5 เซนติเมตร (17 x 24 x 25 นิ้ว) เทคนิคไฟเบอร์กลาส เรซิน ทำสีทอง

ภาพ 24 ผลงาน Rice Rich and Ritual# 3

3. Rice Rich and Ritual #4 ขนาด 40.64 x 77.47 x 67.31 เซนติเมตร (16 x 30 1/2 x 26 1/2 นิ้ว) เทคนิคไฟเบอร์กลาสเรซิน ทำสีทอง

ภาพ 25 Rice Rich and Ritual# 4

4. Rice Rich and Ritual #5 ขนาด 300 x 300 เซนติเมตร (118.11 x 118.11 นิ้ว) และ 150 x 150 เซนติเมตร (59 x 59 นิ้ว) เทคนิคดินเผา สี ข้าวเปลือก และไม้ไผ่

ภาพ 26 ส่วนของผลงาน Rice Rich and Ritual# 5

ภาพ 27 Rice Rich and Ritual# 5

ลักษณะของผลงานเป็นการแสดงออกและอธิบายถึงเนื้อหา (Content) ของผลงาน โดยงานประติมากรรมสามมิตินั้น ถูกสร้างรูปทรงในลักษณะกึ่งนามธรรม (Semiabstract) เป็นสัญลักษณ์ของเมล็ดข้าวซึ่งคล้ายตัดทอนมาจากรูปลักษณ์ของ

เมล็ดข้าวตามธรรมชาติ จำนวน 4 เมล็ดในหนึ่งผลงานประติมากรรมลอยตัว และเมล็ดข้าวดินเผากับข้าวเปลือก ในงานศิลปะจัดวางเชิงความคิด นำมาจัดวางเข้าด้วยกันโดยยึดหลักความงามขององค์ประกอบทัศนธาตุทางทัศนศิลป์ ให้เกิดรูปทรงใหม่ที่มีลักษณะเป็นรูปทรงกลุ่ม ด้วยการใช้เส้น (Line) น้ำหนัก (Tone) พื้นที่ว่าง (Space) สี (Colour) และพื้นผิวประติมากรรม (Texture) ที่มีความประสานกลมกลืนกันของรูปทรง และมีลักษณะของประติมากรรมแบบร่วมสมัยที่มีกลิ่นอายแห่งวัฒนธรรมและประเพณีไทย สอดคล้องกับเนื้อหาและแนวคิดของผู้วิจัยที่ต้องการแสดงออกและสื่อสารไปสู่ผู้ชมได้อย่างเป็นสากล

โครงสร้างของรูปทรง

ลักษณะโครงสร้างของรูปทรงผลงานประติมากรรมลอยตัวทั้งหมดเป็นแบบรูปทรงที่เป็นมวล (Solid Form) เส้นโครงสร้างของรูปทรงย่อย คือ เมล็ดแต่ละเมล็ดนั้นมีทั้งเส้นโครงสร้างในแนวตั้งที่ให้ความรู้สึกถึงความมั่นคง และแนวเฉียงที่สร้างความสมดุล และแสดงความเคลื่อนไหวให้เกิดขึ้นในผลงาน เส้นโครงสร้างรวมมีลักษณะโค้ง (Curve) และเว้า (Dent) จากเส้นรอบนอกของรูปทรงรวม (Outline) การสัมผัสกันของรูปทรงสัญลักษณ์เมล็ดข้าวแต่ละเมล็ดมีความต่อเนื่องกัน ทำให้เกิดที่ว่างขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของผลงาน โดยปริมาตรของพื้นที่ว่างที่น้อยกว่าปริมาตรของรูปทรงผลงานนี้ ช่วยส่งเสริมให้เกิดความโดดเด่นแก่ตัวผลงานยิ่งขึ้น องค์ประกอบทางทัศนธาตุที่เป็นโครงสร้างของรูปทรงมีการประสานกันของเส้น รูปทรง จังหวะ และดุลยภาพอย่างเป็นเอกภาพ โดยลักษณะโครงสร้างรวมมีทั้งมีดุลยภาพแบบสมมาตร (Formal Balance) ในผลงาน Rice Rich and Ritual #2 ที่เกิดจากการสัมผัสกันทางซ้ายและขวาของรูปทรงแนวเฉียงอย่างต่อเนื่องกันไปจากด้านล่างสู่ด้านบน และ Rice Rich and Ritual#4 ที่เกิดขึ้นจากเมล็ดด้านซ้ายสุดและขวาสุดที่มีส่วนของเมล็ดสัมผัสกับพื้นระนาบ และสองเมล็ดตรงกลางที่มีขนาดต่างกับสองเมล็ดทางด้านซ้ายและขวาสุด อยู่ในตำแหน่งที่ลอยสูงขึ้นจากพื้นระนาบ ในแนวเฉียง แต่สามารถทรงตัวลอยอยู่เหนือพื้นระนาบด้วยการยึดติดกับเมล็ดทางด้านซ้ายและขวา นอกจากนี้เส้นโครงสร้างย่อยของทั้ง 4 เมล็ดที่เป็นเส้นเฉียงนั้น มีทิศทางที่ไปทางซ้ายและขวาในเมล็ดนอกสุดท้ายด้านซ้าย และขวา และทิศทางเฉียงในแนวหน้า และหลังในเมล็ดที่อยู่ตรงกลาง ทำให้เส้นโครงสร้างองค์ประกอบที่เกิดจากเส้นแกนย่อยเฉียงพุ่งขึ้นสู่ด้านบนกระจายออกไปในทิศทางทั้งซ้าย-ขวา และหน้า-หลัง ให้ความมั่นคงอย่างสมดุล และดุลยภาพแบบไม่สมมาตร (Informal Balance) ของผลงาน Rice Rich and Ritual #3 นี้ เกิดขึ้นจากเมล็ดด้านซ้ายสุดที่มีขนาดเล็กถึงแม้จะแนบติดกับเมล็ดทางด้านขวา แต่ตัวเมล็ดมีโครงสร้างแนวตั้งผิวด้านเมล็ดอื่นที่มีเส้นโครงสร้างในแนวเฉียง และยังทรงตัวลอยอยู่เหนือพื้นระนาบด้วยการยึดติดกับเมล็ดทางด้านซ้ายเท่านั้น แต่เมื่อประกอบเส้นโครงสร้างย่อยแนวเฉียงของรูปทรงย่อยสัญลักษณ์เมล็ดส่วนมากของผลงานแล้ว จึงทำให้เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวซ้ำๆ อย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับงานศิลปะจัดวางเชิงความคิดที่ใช้รูปทรงของเมล็ดข้าวสัญลักษณ์ขนาดเล็กกดพิมพ์และเผาเป็นดินเผาทำสีบางส่วน กับเมล็ดข้าวเปลือกมาจัดวางบนพื้นระนาบในรูปของวงเวียนกันหอยที่มีแขนสี่แขนออกจากจุดศูนย์กลาง โดยสร้างเส้นโครงสร้างรวมของวงเวียนกันหอยและแขนด้านในคมชัด แต่บางเบาในส่วนเส้นด้านนอกของแขนวงเวียน และเส้นโครงสร้างของกองข้าวเปลือกที่เป็นกองสูงขึ้นด้านบนอย่างสมดุลทั้งซ้าย-ขวา และบน-ล่าง ลักษณะโครงสร้างรวมในแต่ละผลงานให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวอย่างซ้ำๆ ไม่บีบคั้น แต่มั่นคงและต่อเนื่องกันตามลักษณะวิธีการดำรงชีพของชาวไทยบนความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทยให้เกิดขึ้นในงานตามที่ผู้วิจัยต้องการสื่อสาร

ผลประเมินการรับรู้และความพึงพอใจของผู้ชมนิทรรศการต่อผลงานการสร้างสรรค์ประติมากรรม “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย”

จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างผู้ชมจำนวน 100 คน ที่มีต่อผลงานซึ่งได้ถูกนำไปจัดแสดงที่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ชั้น 2 อาคารวิสุทธิกษัตริย์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก และการวิเคราะห์ผลจากข้อมูลที่ได้รับด้วยการใช้สถิติค่าความถี่ร้อยละ (Frequent and percentage) กับข้อมูลทั่วไปของผู้ชม การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) กับกลุ่มผู้ชมต่างอายุ และระดับการศึกษา และการหาค่ากรณีกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระแก่กัน (t-test independent samples) กับผู้ชมต่างเพศ ปรากฏผลการประเมินดังนี้

ตาราง 1 แสดงข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ลำดับ		รายละเอียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	เพศ	ชาย	44	44
		หญิง	56	56
		รวม	100	100
2	อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	24	24
		26-55 ปี	62	62
		56 ขึ้นไป	14	14
		รวม	100	100
3	การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	20	20
		ปริญญาตรีและโท	72	72
		สูงกว่าปริญญาโท	8	8
		รวม	100	100
4	อาชีพ	นักเรียน นักศึกษา	46	46
		ครู อาจารย์ และนักวิชาการด้านศิลปะ	14	14
		นักจัดการศิลปะวัฒนธรรม	0	0
		นักวิจารณ์ศิลปะ	0	0
		ศิลปินอิสระ	1	1
		นักธุรกิจศิลปะ	0	0
		อื่น ๆ	39	39
		รวม	100	100
5	ที่อยู่	ในพื้นที่ใกล้สถานที่จัดแสดง	81	81
		นอกพื้นที่สถานที่จัดแสดง	19	19
		รวม	100	100

จากตาราง 1 แสดงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 100 คน พบว่า เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 56 และ 44 ตามลำดับ โดยผู้ชมส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 62 มีความรู้ในระดับระดับปริญญาตรีและปริญญาโทเป็นส่วนมากที่จำนวนร้อยละ 72 และผู้ชมส่วนใหญ่มีอาชีพนักเรียน นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 46 โดยผู้เข้าชมส่วนใหญ่เป็นบุคคลในพื้นที่ใกล้สถานที่จัดแสดง แต่ไม่มีผู้ประกอบอาชีพ นักจัดการศิลปะ นักวิจารณ์ศิลปะ และนักธุรกิจศิลปะ เข้าชมผลงานนิทรรศการ

ตาราง 2 แสดงความคิดเห็นของผู้ชมด้านการรับรู้เมื่อแรกเห็นผลงาน และการรับรู้เมื่อพิจารณารูปทรงของผลงานตามแนวคิดสร้างสรรค์

	รายละเอียด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การรับรู้เมื่อแรกเห็นผลงาน	1. รูปทรงที่เป็นรูปธรรม	16	16
	2. รูปทรงเรขาคณิต	21	21
	3. รูปทรงที่บิดเบี้ยว	30	30
	4. ไม่เข้าใจผลงาน	21	21
	5. เห็นเป็นรูปทรงอื่น	12	12
	รวม	100	100
การรับรู้เมื่อพิจารณา รูปทรงของผลงานตาม แนวคิดสร้างสรรค์	1. เข้าใจในเนื้อหาและแนวคิดที่ผู้ สร้างสรรค์ต้องการสื่อสาร	38	38
	2. เห็นความสำคัญของข้าวมากขึ้น	10	10
	3. รักและภาคภูมิใจที่ได้เกิดและเติบโต บนผืนดินไทย	15	15
	4. รับรู้และตระหนักในความอุดม สมบูรณ์ของผืนดินไทย	31	31
	5. เห็นเป็นรูปทรงอื่น	6	6
	6. อื่นๆ	0	0
	รวม	100	100

จากตาราง 2 แสดงความคิดเห็นของผู้ชมด้านการรับรู้เมื่อแรกเห็นผลงาน พบว่าผู้ชมส่วนใหญ่ร้อยละ 30 รับรู้ว่าเป็นรูปทรงที่เห็นเป็นรูปทรงที่บิดเบี้ยว ส่วนที่เห็นเป็นรูปทรงเรขาคณิต และไม่เข้าใจผลงาน เป็นจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 21 เห็นเป็นรูปทรงที่เป็นรูปธรรมคิดเป็นร้อยละ 16 และเห็นเป็นรูปทรงอื่นร้อยละ 12 และความคิดเห็นของผู้ชมด้านการรับรู้ เมื่อพิจารณารูปทรงของผลงานตามแนวคิดสร้างสรรค์ พบว่าผู้ชมส่วนใหญ่ร้อยละ 38 มีความเข้าใจในเนื้อหาและแนวคิดที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการสื่อสาร เกิดการรับรู้และตระหนักในความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินไทยจำนวนร้อยละ 31 เกิดความรักและภาคภูมิใจที่ได้เกิดและเติบโตบนผืนดินไทยร้อยละ 15 เห็นความสำคัญของข้าวมากขึ้นร้อยละ 10 และเห็นเป็นรูปทรงอื่นๆ จำนวนร้อยละ 6 เช่น เห็นเป็นการประกอบกันของเมล็ดข้าวขึ้นเป็นรูปทรงตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ ที่ต้องการสื่อสารถึงความสัมพันธ์กันของฤดูกาล ผลผลิต ประเพณีวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในสังคมเกษตรกรรม วิถีชีวิต และสัญลักษณ์ ที่เกิดขึ้นเป็นความงาม

อย่างไรก็ตาม ผลจากการวิเคราะห์การตอบแบบสอบถามของกลุ่มผู้ชมตัวอย่างจำนวน 100 คน ที่มีความแตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ และการศึกษา มีการรับรู้และความพึงพอใจต่อผลงานสร้างสรรค์ประเภทกรรม “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย” อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด คือ สามารถเข้าใจในแนวคิดของการสร้างสรรค์ที่มีความชัดเจน ด้วยการสื่อสารผ่านลักษณะรูปทรงของตัวผลงานประเภทกรรมและงานศิลปะจัดวางได้เป็นอย่างดี และมีความพึงพอใจเป็นอย่างยิ่งในด้านทักษะฝีมือในการสร้างสรรค์ความงามอย่างมีสุนทรียภาพ มีเอกลักษณ์เฉพาะตน และการนำเสนอในรูปแบบของการจัดแสดงผลงาน ทั้งนี้ สามารถสรุปในรายละเอียดได้ดังนี้

1. การรับรู้ที่มีต่อผลงานของเพศชายและหญิงไม่แตกต่างกัน
2. ความพึงพอใจต่อผลงานของเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างกันใน 6 เรื่องดังต่อไปนี้
 - 2.1 ทักษะในการหล่อ การเลือกใช้วัสดุ จัดแต่งผิว และทำสี
 - 2.2 การใช้อุปกรณ์ประกอบพื้นฐานทางทัศนศิลป์ในความเหมาะสมของขนาด สัดส่วน และการสร้างพื้นที่ว่างในงาน
 - 2.3 สุนทรียภาพในการสร้างความลงตัวขององค์ประกอบทางทัศนศิลป์ Beauty Composition
 - 2.4 สุนทรียภาพในผลงานที่เกิดจากความสวยงามของรูปทรง

2.5 สุนทรียภาพในผลงานที่เกิดจากคุณภาพของรูปทรงที่สอดคล้องกับแนวคิด และเนื้อหาของผลงาน

2.6 การนำเสนอด้วยการจัดแสดงผลงานในพื้นที่จัดแสดงและตำแหน่งในการจัดวางที่ความเหมาะสม

3. การรับรู้และความพึงพอใจของกลุ่มผู้ชมอายุ 56 ปีขึ้นไป แตกต่างกับกลุ่มผู้ชมที่อายุต่ำกว่า 56 ปี ในการรับรู้ด้านแนวคิดกับการสร้างสรรค์รูปทรงเรื่องการตัดแปลงตัดทอนรูปทรงจากธรรมชาติได้อย่างเหมาะสม ความพึงพอใจด้านองค์ประกอบพื้นฐานทางทัศนศิลป์ เรื่องความเหมาะสมของขนาด สัดส่วน และการสร้างพื้นที่ว่างในงาน ด้านสุนทรียภาพ เรื่องความลงตัวขององค์ประกอบทางทัศนศิลป์ Beauty Composition และเรื่องคุณภาพของรูปทรงที่สอดคล้องกับแนวคิดและเนื้อหาของผลงาน

4. การรับรู้และความพึงพอใจต่อผลงานสร้างสรรค์ของผู้ชมที่การศึกษาต่างกันไม่มีความแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาบริบทภาพสะท้อนความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทยที่พบเห็นทั่วไปในการดำเนินชีวิตของชาวไทยที่อยู่อาศัยบนผืนแผ่นดินไทย ผ่านทางกิจกรรมการประกอบอาชีพเกษตรกรรมการทำงานปลูกข้าว และวิถีการดำรงชีพที่มองเห็นอย่างเป็นรูปธรรม พบว่านอกจากเกิดเป็นผลผลิตทางด้านเกษตรกรรมเพื่อการยังชีพแล้ว ผลผลิตทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นตามมา ยังส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น โดยผลผลิตทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นในรูปของประเพณีและพิธีกรรมนั้น ถูกเรียกขานว่าเป็นวัฒนธรรมข้าว ที่นอกจากเป็นการแสดงออกถึงการเรียกร้องให้เกิดสิ่งที่ดีที่ผู้ประกอบพิธีกรรมร้องขอ เช่น พิธีกรรมขอฝน แห่นางแมวแล้ว ยังปรากฏพิธีกรรมที่แสดงการขอโทษเมื่อเกิดการพลั้งพลาดทำผิดไป เช่น ประเพณีลอยกระทงขอขมาต่อพระแม่คงคา และพิธีกรรมที่แสดงความขอบคุณอย่างพิธีกรรมการลอยโคมพร้อมเครื่องบูชา เพื่อสักการะแสดงความขอบคุณต่อพระแม่คงคา พระแม่ธรณี ที่ให้น้ำและดินอันอุดมสมบูรณ์ อันแสดงถึงความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณอีกด้วย และเพื่อให้เกิดความสอดคล้องของเนื้อหาและการสร้างสรรค์รูปทรงของผลงาน จึงได้รวบรวมข้อมูลในการสร้างรูปทรง (Form) เพื่อใช้สร้างรูปทรงให้สอดคล้องอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับแนวคิด (Concept) หรือเนื้อหา (Content) ของงานประติมากรรม ดังปรากฏในผลงานประติมากรรมสร้างสรรค์ของศาสตราจารย์วราวุธ จันทนะพะลิน ที่มีเนื้อหาหรือแนวคิดของการสร้างสรรค์ซึ่งแฝงไปด้วยปรัชญาพุทธ และการสร้างสรรค์รูปทรงด้วยเส้นรอบนอกที่มีความลื่นไหลอย่างเป็นอิสระผ่อนคลาย และสงบนิ่ง (ลูกปลิว จันทนะ พุดชา, 2551) สร้างความสัมพันธ์กันระหว่างรูปทรงและแนวคิดได้อย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนเกิดเป็นผลงานประติมากรรมสร้างสรรค์ที่สามารถสื่อสารไปยังผู้ชมได้อย่างชัดเจน เช่นเดียวกันกับการเลือกใช้รูปทรงของเมล็ดข้าวเป็นตัวแทนในการสื่อความหมายตามแนวคิดในการสร้างสรรค์เรื่อง “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย” เนื่องจากข้าวเป็นอาหารหลักที่สำคัญของชาวไทยมาอย่างช้านาน และการเพาะปลูกข้าวยังเป็นอาชีพหลักของประชากรไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยด้วย ดังปรากฏคำกล่าวในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ 1 การเลือกรูปทรงที่คล้ายคลึงมาจากธรรมชาติ คือ เมล็ดข้าว ด้วยการตัดทอน และเพิ่มเติม สันลงบนรูปทรงนั้น ผู้วิจัยได้ยึดหลักพื้นฐานทัศนธาตุทางศิลปะ (Visual Elements) ในการสร้างสรรค์ผลงานด้วยการใช้เส้นต่างๆ เพื่อสร้างรูปทรง โครงสร้างของตัวงาน การใช้พื้นที่ว่างสามมิติ การใช้สี แสง และเงา อันนับเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบพื้นฐานในการสร้างผลงานประติมากรรมเช่นที่ สุกรี เกษรเกศรา ได้ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานประติมากรรม “จินตนาการจากรูปทรงธรรมชาติ” เมื่อปีพ.ศ. 2544 (สุกรี เกษรเกศรา, 2544) ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ชมสามารถรับรู้ และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์เบื้องต้นของการสร้างผลงานประติมากรรมได้ทันที ในขบวนการสร้างงานประติมากรรมนั้น หลังจากได้ประมวลแนวคิด สร้างเนื้อหา และรูปทรงแล้ว จึงเริ่มต้นสร้าง แบบร่าง (Sketch) ปั้นแบบจำลองความคิดขนาดเล็กด้วยดินน้ำมัน เพื่อรับการตรวจประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ ก่อนเลือกไปพัฒนาและขยายแบบตามขนาดที่ต้องการ ด้วยการปั้นต้นแบบขยายด้วยดินเหนียวบนโครงแกนเหล็ก ถอดพิมพ์ด้วยพิมพ์หุ่นปูนปลาสเตอร์ หล่อด้วยไฟเบอร์กลาสเรซิน ชัดแต่ง และทำสี จนได้งานที่สำเร็จออกมาเพื่อเข้าสู่กระบวนการนำเสนอ ด้วยการจัดนิทรรศการแสดงผลงาน รับการประเมินผลการรับรู้และความพึงพอใจของผู้ชมที่เป็นประชาชนทั่วไปด้วยการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ผลการประเมินจากแบบสอบถาม

ผลงานประติมากรรมสร้างสรรค์ทั้ง 4 ผลงาน เกิดขึ้นจากการพิจารณาประมวลความคิดจากการศึกษางานประติมากรรมสร้างสรรค์ของทั้งศิลปินไทยและต่างชาติ โดยผลงานประติมากรรมลอยตัว 3 ผลงาน คือ Rice Rich and Ritual #2 3 และ 4 นั้น เป็นการเลือกรูปทรงที่เรียบง่ายและมีอยู่แล้วแทนการสร้างรูปทรงขึ้นใหม่ เช่นเดียวกับที่ ศาสตราจารย์วราวุธ จันทนะพะลิน ได้สร้างรูปทรงในงานประติมากรรมของตนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารไปสู่ผู้ชม ด้วยการสร้างความประสานกลมกลืนระหว่างเส้นรอบนอกและปริมาตรซึ่งมีความกลมกลึง ตามกรรมวิธีตัดทอน ลดรูป และลดรายละเอียดของรูปทรงสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ ให้คลี่คลายไปสู่รูปทรงโค้งมน กลมกลึงเป็นสากล และมีการสร้างพื้นผิวด้วยการขัดเรียบ จนดูเกลี้ยงตึง เพื่อสร้างความรู้สึกอวบอ้อม เบ่งบาน เต็มสมบูรณ์อย่างที่สุดตามธรรมชาติ ส่วนผลงาน Rice Rich and Ritual #5 ซึ่ง

เป็นงานศิลปะจัดวางเชิงความคิดนั้น ได้ใช้ชิ้นงานประติมากรรมสัญลักษณ์เมล็ดข้าวดินเผาขนาดเล็ก จัดวางรวมกับข้าวเปลือก และไม้ไผ่สาน โดยชิ้นงานประติมากรรมสัญลักษณ์เมล็ดข้าวดินเผาขนาดเล็กนี้ได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้นตามกระบวนการอันประณีต ด้วยการเลือกใช้ดินเหนียวท้องนาสมทวายและผงปูนขาวจากวิหารพระพุทธชินราช วัดพระศรีรัตนมหาธาตุราชวรวิหาร จังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้ได้ความหมายของทั้งตัวชิ้นงาน และกระบวนการสร้างงานตามแบบประเพณีนิยมของชาวไทยในการสร้างพระพิมพ์ดินเผา อันเป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวางภายในประเทศ เช่นเดียวกับที่ศิลปินโอ เวย เวย ได้เลือกใช้สื่อที่เป็นเครื่องเคลือบดินเผาไฟสูง (Porcelain) รูปเมล็ดทานตะวัน ที่เป็นงานหัตถกรรมจากฝีมือผู้ผลิตตามแบบประเพณีนิยมให้กับราชสำนักจีนในอดีต เป็นสื่อในการแสดงออกที่มีความหมายแทนประชาชนชาวจีน ด้วยงานเครื่องเคลือบดินเผาไฟสูงของจีนนั้นมีชื่อเสียงโด่งดัง และสื่อความหมายอย่างเป็นเอกลักษณ์แทนประเทศและประชาชนชาวจีน แต่ละเมล็ดที่ถูกสร้างขึ้นจากฝีมือมนุษย์แสดงถึงคุณค่าในตัววัสดุที่เกิดจากความพยายามในการผลิตแต่ละเมล็ด ความพยายามในการบอกเล่าและเนื้อหาของงานเช่นเดียวกันกับเมล็ดข้าวดินเผาในความหมายของรูปทรง วัสดุที่เลือกใช้ และกระบวนการผลิตที่คุ้นเคยในวิถีชีวิตแบบไทย นอกจากความหมายโดยส่วนตัวของแต่ละเมล็ดข้าวดินเผาทั้งในเรื่องของรูปทรง และวัสดุที่ใช้เพื่อสื่อความหมายถึงพิธีกรรมแล้ว ในภาพรวมยังสื่อความหมายถึงที่มาแห่งความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย อันเกิดจากตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์บนโลกในจักรวาลทางช้างเผือก เช่นเดียวกับกับภาพรวมงานชุดเมล็ดทานตะวัน ของโอ เวย เวย ที่มีจำนวนมากกว่าหนึ่งร้อยล้านเมล็ดอันเปรียบได้กับประชากรในเมืองปักกิ่ง ที่สามารถสื่อความหมายได้ตามที่ศิลปินต้องการแสดงออก

จากการประเมินผล วิพากษ์ วิจัยผลงานต้นแบบจำลองโดยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะที่เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์ ก่อนการขยายผลงานนั้น นับเป็นการตรวจสอบความก้าวหน้าในการทำงาน เพื่อให้ได้ผลงานประติมากรรมที่สามารถสื่อสารแนวความคิดของผู้สร้างสรรค์ไปสู่ผู้ชมได้อย่างสัมฤทธิ์ผล โดยได้รับการประเมินผลว่า มีแนวคิดในการสร้างสรรค์และเนื้อหาที่น่าสนใจผ่านผลงานได้อย่างที่ชัดเจน ด้วยการสื่อสารผ่านรูปทรงที่ถูกจัดวางด้วยองค์ประกอบพื้นฐานทางศิลปะอย่างเหมาะสม ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นขั้นตอน ด้วยทักษะฝีมือที่เชี่ยวชาญในการสร้างผลงาน ทำให้เกิดสุนทรียภาพแก่ผลงานที่เชื่อมโยงกันระหว่างแนวคิด เนื้อหา รูปแบบ และรูปทรง และหลังจากที่ได้นำเสนอผลงานสร้างสรรค์ในหอศิลป์ มหาวิทยาลัยนเรศวรให้กับประชาชนทั่วไปได้รับชม เพื่อประเมินผลการรับรู้และความพึงพอใจของผู้ชมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน ด้วยการตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ชมบางรายไม่สนใจในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเกิดจากความไม่คุ้นเคยต่อการตอบคำถามในรูปแบบสอบถาม ในขณะที่ผู้ชมส่วนใหญ่รู้สึกชื่นชอบกับผลงานที่เลือกใช้ข้าวซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวไทยทุกคนคุ้นเคยเป็นตัวสื่อสารแนวคิด ทำให้ง่ายต่อการเข้าใจ และมีความรู้สึกเข้าถึง ช่วยให้ผู้รู้จักผลงานศิลปะมากขึ้นกว่าเดิม และมีความยินดีในการร่วมตอบแบบสอบถาม ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถาม ทำให้ทราบว่าผู้เข้าชมผลงานส่วนมากเป็นบุคคลในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดใกล้เคียง ที่ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา ที่เข้าชมกันเป็นหมู่คณะ เนื่องจากความสะดวกในการเดินทาง ส่วนผู้ชมที่ประกอบอาชีพอื่น ที่ไม่เกี่ยวข้องทางด้านศิลปะมีในจำนวนมากรองลงไป เช่น ครู อาจารย์ สถาปนิก วิศวกร และนักการเมืองท้องถิ่น เป็นต้น แต่ไม่พบผู้ประกอบอาชีพนักวิจารณ์ศิลปะ นักธุรกิจศิลปะ และนักจัดการศิลปวัฒนธรรม ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดใกล้เคียงที่เข้าชมผลงานนิทรรศการในกลุ่มตัวอย่างผู้ชมครั้งนี้ ทั้งนี้ อาจเป็นผลเนื่องจากการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังพบว่า การรับรู้และความพึงพอใจในภาพรวมของผู้ชมกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างกันทางด้านเพศ อายุ และการศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในรายด้านพบกลุ่มผู้ชมที่มีอายุมากกว่า 56 ปีขึ้นไปที่มีการรับรู้และความพึงพอใจในบางเรื่อง แตกต่างจากกลุ่มผู้ชมที่อายุต่ำกว่า 56 ปี ทำให้สันนิษฐานได้ว่าเป็นเพราะประสบการณ์ชีวิตที่มากกว่า จึงทำให้มีมุมมองที่หลากหลายและแตกต่างจากกลุ่มผู้ชมที่อายุน้อยกว่า อย่างสอดคล้องตรงกับแนวความคิดของชาญชัย พรุ่งโรจน์ เรื่องความเข้าใจในงานศิลปะของผู้มีประสบการณ์ในชีวิตมากที่สามารถรับสารที่ผู้สร้างสรรค์สื่อในผลงานได้เข้าใจและลึกซึ้งกว่าผู้มีประสบการณ์ในชีวิตน้อย

ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินผล วิพากษ์ และวิจารณ์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะที่เป็นศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์จำนวน 5 ท่าน ได้รับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างสรรค์ผลงานต่อไป โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สามารถพัฒนาเป็นผลงานสร้างสรรค์บนพื้นที่วิถีชีวิตของคนไทยในอีกมุมมองหนึ่งได้
2. ผลงานนี้ สามารถจัดวางและขยายขนาดใหญ่ได้ตามองค์ประกอบของ "ข้าว" เพื่อ เป็นงานศิลปะร่วมสมัยแห่งยุค

ปัจจุบัน โดยสามารถติดตั้งผลงานขยายขนาดใหญ่ในบรรยากาศของทุ่งนากว้าง หรือ ในอาคารชุมชนในเมืองที่จะสะท้อนให้เห็นความสำคัญของชีวิตประจำวันของคนไทย

3. รูปทรงที่สร้างสรรค์ขึ้นนี้สามารถหาความต่อเนื่องของรูปทรงมาเพิ่มเติมได้ เช่น ต้นข้าว รวงข้าว หรือพัฒนาการของการเจริญเติบโต โดยรูปทรงที่เพิ่มเติมนี้จะทำให้เกิดองค์ประกอบใหม่ขึ้น
4. ให้ใช้ความคิดและกลวิธีจัดการกับการจัดองค์ประกอบทางทัศนศิลป์ในผลงาน ให้มีความหลากหลายมากขึ้น
5. นำทักษะของประสบการณ์ชีวิตของตนเองประสานสัมพันธ์กับวิถีชีวิตประชาชน เกษตรกร หรือชาวนามาใช้ให้มากขึ้น
6. เปลี่ยนแปลงวัสดุการสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง
7. นำแนวคิดเรื่อง “ความอุดมสมบูรณ์แห่งผืนดินไทย” ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับ หลายเรื่องราวในประเทศไทย อาทิ พืช บุคคล ชีวิต และ ฯลฯ ไปพิจารณาหาเรื่องราวที่สนใจ อันจะทำให้การสร้างสรรค์รูปทรงปรับเปลี่ยนไปตามช่วงของเรื่องที่กำหนด และมีผลต่อกระบวนการ วิธีการสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับทักษะ และสุนทรียภาพที่จะเกิดขึ้นในผลงาน
8. ควรสร้างสรรคงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ
9. ตั้งปณิธานในการสร้างสรรค์ศิลปะอย่างแน่วแน่

เอกสารอ้างอิง

- ชลูด นิ่มเสมอ. (2550). ประเพณีในวัฒนธรรมข้าวไทย. เอกสารประกอบการสัมมนารายวิชาสัมมนาศิลป์ไทย . กรุงเทพฯ: คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชลูด นิ่มเสมอ. (2551). องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชลูด นิ่มเสมอ. (2553). วาดเส้นสร้างสรรค์. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.
- ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์. (2543). การวิจัยทางศิลปะ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2536). พิธีกรรมแห่งหมู่คณะ - พิธีกรรมตามปฏิทิน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ลูกปลิว จันทรพุดชา. (2551). ความผูกพันระหว่างแม่และฉัน, วิทยานิพนธ์ศม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ศิริรุ่ง ศรีสิทธิพิศาลภพ. (21 สิงหาคม 2556). บทความบรรยายสาธารณะ "เมืองอุทอง รัฐแรกเริ่มบนแผ่นดินสุวรรณภูมิ" โดยอาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2556 จาก มูลนิธิเอ็กประไพ-วิริยพันธุ์: <http://www.lek-prapai.org/watch.php?id=1040>
- ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (2549). ฐานข้อมูลจารึกในประเทศไทย จารึกพ่อขุนรามคำแหงด้านที่ 1. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2556 จาก http://www.sac.or.th/databases/inscriptions/inscribe_image_detail.php?id=48
- สำนักพัฒนาเกษตรกรรม กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). ภูมิปัญญาท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 11 มีนาคม 2556 จาก <http://tkagri.doae.go.th/indexhome.php>
- สุกรี เกษรเศรธา. (2544). จินตนาการจากรูปทรงธรรมชาติ, วิทยานิพนธ์ศม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2548). ประเพณี 12 เดือน ในประวัติศาสตร์สังคม วัฒนธรรมเพื่อความอยู่รอดของคน, ประเพณี 12 เดือน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (8 กุมภาพันธ์ 2555). วัฒนธรรมข้าว เป็นวัฒนธรรมร่วมอาเซียน. สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2556 จาก <http://www.sujitwongthes.com/2012/02/siam08022555/>
- สุรชาติ เกษประสิทธิ์ (2555). เอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชา 707122 พื้นฐานองค์ประกอบศิลป์ Foundation of Art Composition. ภาควิชาศิลปะและการออกแบบ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อุดม ฉิมภักดี. (2546). ผลงานประติมากรรมกับสภาพแวดล้อม. (โครงการวิจัยเพื่อพัฒนานักวิจัยรุ่นใหม่, คณะจิตรศิลป์, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- John Dewey. (1980). *Art as Experience*. New York: First Perigee Printing.
- Reidar Hagtvedt, Vanessa M. Patrick Henrik Hagtvedt. (2008). *The Perception and Evaluation*. Athens, GA: Baywood Publishing.
- Susazn E. Alcock. (2001). *Empires: Perspectives from Archaeology and History*. Cambridge: Cambridge University Press.

Thai Affairs Section Food and Agricultural Organization of the United Nations Regional Office For Asia and The Pacific. (March 2011). **Thailand and FAO Achievements and Success Stories**. Retrieved November 1, 2013, from <http://www.fao.org/fileadmin/templates/rap/files/epublications/ThailandedocFINAL.pdf>

Wilson Casey. (2009). **Firsts: Origins of Everyday Things That Changed the World**. New York: Penguin Group (USA).